

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Філософський факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ
для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **103 Науки про Землю**
освітній рівень **Бакалавр**
освітня програма **Геологія та менеджмент надрокористування**
вид дисципліни **Обов'язкова**

Форма навчання
Навчальний рік **денна 2023/2024**
Семестр **7**
Кількість кредитів ECTS **4.0**
Мова викладання, навчання
та оцінювання **українська**
Форма заключного контролю **іспит**

Викладач: *Андрій КРАВЧУК, к.ф.н., доцент кафедри філософії та методології науки*

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

© Кравчук А.А., 2022 рік

КИЇВ – 2022

Розробник: *Кравчук Андрій Андрійович*, к.ф.н., доцент кафедри філософії та методології науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. зав. кафедри філософії та методології науки

 (Сергій ПЕТРУЩЕНКОВ)

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «26» серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

Схвалено науково - методичною комісією **ННІ «Інститут геології»**

Протокол від «26» серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Всеволод ДЕМИДОВ)

1. Мета дисципліни – забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу, що базуються на знаннях шкільної програми дисциплін «Історії», «Людини і світ», «Художньої культури», «Етики».
- **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ світу й культури, розуміти сутність філософських проблем, тем, ідей, вміти аналізувати філософські та наукові тексти;
- **Володіти** елементарними навичками сприйняття та аналізу інформації; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Філософія» є обов’язковою дисципліною та викладається при підготовці за освітньою програмою «Геологія та менеджмент надрокористування». Навчальна дисципліна «Філософія» дає можливість прилучити студентів до світоглядної та методологічної культури, накопиченої людством за всю історію свого існування, показати цілісний, інтегративний характер знань про навколишній світ, підкреслити принципову важливість для кожної людини її вільного світоглядного самовизначення, вибору активної життєвої позиції, творіння добра шляхом зміцнення власною діяльністю держави та суспільства. Філософія для майбутніх геологів – це світоглядна і водночас методологічна основа, на базі якої відбувається засвоєння гуманітарних, загальноосвітніх, фундаментальних та прикладних дисциплін. Значною мірою саме завдяки їй стає можливий вихід свідомості студентів за межі вузькопрофесійної підготовки, орієнтація на загальнолюдські цінності.

4. Завдання (навчальні цілі) – навчити студентів самостійно орієнтуватись в палітрі філософських напрямків, течій і шкіл; сформувати вміння співвідносити філософські, світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя, включаючи дослідження граничних засад, найбільш загальних і глибоких ідей і принципів, які людина повинна використати в своєму житті та діяльності, в розумінні дійсності та ставленні до неї.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Історію формування і розвитку філософії, її основні проблеми, напрямки та школи	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	6
1.2	Специфіку методології пізнавального і ціннісного освоєння людиною дійсності	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	6
1.3	Понятійний апарат філософського знання	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота	7
1.4	Основні шляхи (способи) філософування	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	6
	Основні філософські проблеми (буття,	Семінар,	Усна доповідь,	7

1.5	матерія, свідомість, людина, суспільство, природа, практика, пізнання, цінності тощо) та специфіку їх трактування в різних філософських школах	самостійна робота	контрольна робота	
1.6	Місце і роль філософії в суспільстві, її основні функції та задачі	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	8
2.1	Самостійно опрацювати філософські тексти, здійснювати їх критичний аналіз	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження	7
2.2	Порівнювати світоглядні парадигми, ідеологічні і релігійні конструкції, концепції, виділяти їх сильні і слабкі сторони	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження	7
2.3	Оперувати понятійним апаратом філософії, розвивати абстрактне мислення	Семінар, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження, контрольна робота,	6
2.4	Обґрунтовувати і відстоювати власну світоглядну і життєву позиції, виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	7
2.5	Застосовувати отримані знання при аналізі і оцінці суспільних процесів та явищ	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, контрольна робота	6
2.6	Аналізувати історико-філософський процес, предметну сферу різних філософських та природничих дисциплін.	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження	7
3.1	Використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої філософської літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, аналіз філософського тексту	3
3.2	Презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	3
3.3	Вести полеміку стосовно філософських питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом філософії	Семінари	Дискусії	3
4.1	Самостійно шукати та критично опрацювати літературу з різних джерел	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	4
4.2	Вирішувати самостійно комплексні завдання, що поставлені в індивідуальних роботах	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження	4

4.3	Самостійно приймати та обґрунтовувати власні рішення	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження	3
-----	--	-----------------------------	---	---

Структура курсу: лекційні заняття, семінари, самостійна робота студентів.

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання з дисципліни																	
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
ПРН07. Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розвитку геосфер		+		+						+							+	+
ПРН12. Знати і застосовувати базові теорії, парадигми, концепції та принципи в науках про Землю				+				+				+				+		+
ПРН13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення	+	+		+	+	+		+	+	+			+	+				
ПРН19. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності	+		+	+		+		+	+		+	+			+		+	
ПРН20. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.		+			+		+		+	+	+			+		+	+	+

7. Схема формування оцінки.

Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання (максимально можлива /мінімально допустима кількість балів):

- усна відповідь – 30/18 балів;
- участь в дискусіях – 10/6 бали;
- модульна контрольна робота – 10/6 балів;
- написання конспекту першоджерела – 10/6 балів

Підсумкове оцінювання у формі іспиту у тестовій формі: максимальна оцінка 40 балів (рубіжна оцінка 24 бали). Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою ніж 24 бали. **Підсумкове оцінювання у формі іспиту є обов'язковим.**

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру та отриманих під час іспиту.

	Семестрова кількість балів	Екзамен	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

Студент не допускається до *підсумкового оцінювання у формі іспиту*, якщо під час семестру набрав менше 20 балів. Для допуску до екзамену студент має здати всі самостійні роботи та конспекти.

Організація оцінювання: Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою та передбачає проведення семінару. Підсумкове оцінювання проводиться у формі іспиту.

Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0 –59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назви тем	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1: Філософська пропедевтика</i>				
1	Філософія і коло її проблем. Загальні уявлення про філософію і філософствування	2	4	10
2	Філософія в її історії. Основні етапи та проблеми античної філософії	2	4	8
3	Головні ідеї філософії Середньовіччя й Відродження	2	2	5
4	Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва		2	5
5	Визначальні риси німецької класичної філософії	2	3	7
6	Філософія марксизму.	2	2	4
7	Філософська думка в Україні.		2	4
	Тест 1		1	
<i>Змістовий модуль 2: Теоретична та практична філософія</i>				
8	Фундаментальні філософські проблеми: особливості переходу від класичного до некласичного філософствування		2	6
9	Онтологія як філософське вчення про буття. Основні напрямки сучасної філософії	2	2	6
10	Проблема свідомості		2	5
11	Людина як предмет філософського аналізу	2	2	5
	Самостійна робота: Аналіз філософського тексту			10
	ВСЬОГО	14	28	75

Загальний обсяг **120 год.**, у тому числі:

- Лекцій – **14 год.**
- Семінари – **28 год.**
- Консультація – **3 год.**
- Самостійна робота – **75 год**

Тематика семінарських занять

Семінарське заняття 1:

1. Поняття світогляду. Сутність та призначення світогляду.
2. Природа та структура світогляду.
3. Історичні типи світогляду.
4. Філософія як форма теоретичного усвідомлення світу:
5. Основні підрозділи філософського знання.
6. Філософія та наука.

Семінарське заняття 2:

1. Особливості виникнення філософії в Давній Греції.
2. Досократична філософія:
3. Атомізм Левкіппа і Демокріта.
4. Софісти і Сократ – антропологічний поворот в античній філософії..
5. Філософія Платона – загальна характеристика.
6. Філософія Аристотеля – загальна характеристика.

Семінарське заняття 3:

1. Загальна характеристика філософії епохи Відродження: основні ідеї та персоналії.
2. Гуманізм та новий ідеал людини.
3. Філософія М. Кузанського.
4. Наука епохи Відродження (Л. да Вінчі, М. Коперник).
5. Пантеїзм Дж. Бруно.

Семінарське заняття 4:

1. Природознавство та філософія Нового часу.
2. Взаємозв'язок філософії й математики в добу Нового часу.
3. Соціальна концепція Т. Гоббса.
4. Проблема субстанції у Новий час: Декарт, Спіноза, Ляйбніц.
5. Людина як предмет філософського аналізу в добу Просвітництва.

Семінарське заняття 5:

1. Загальна характеристика німецького ідеалізму XVIII-XIX ст.
2. Система критичної філософії Канта.
3. Система абсолютного ідеалізму Гегеля.
4. Характеристика антропологічного матеріалізму Фойербаха.

Семінарське заняття 6:

1. Філософське вчення К. Маркса:
2. Історична доля радянського марксизму.
3. Західний марксизм: розмаїття підходів та проблем.

Семінарське заняття 7:

1. Зародження філософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості.
2. Філософська освіта в братських школах та Києво-Могилянській Академії.
3. Філософські погляди Г. Сковороди.
4. "Філософія серця" П. Юркевича.
5. Філософія "української ідеї" (М. Драгоманов, М. Грушевський, В. Винниченко, Д. Донцов).

Семінарське заняття 8:

1. Криза класичної філософії в середині XIX ст. і становлення нових філософських напрямків.
2. Ірраціоналізм і волюнтаризм філософії А. Шопенгауера.
3. Критичний раціоналізм та ірраціонально-екзистенційна філософія Сьорена К'єркегора.
4. Основні концепції "Філософії життя" (Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей).

5. Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм).

Семінарське заняття 9:

1. Основні етапи розвитку уявлень про буття в історії філософської думки.
2. Поняття матерії та її структура:
3. Проблема детермінізму як принципу філософського пояснення світу.
4. Простір і час як форми буття матерії.
5. Рух як спосіб існування матерії.

Семінарське заняття 10:

1. Проблема духу і свідомості в історії філософської думки.
2. Свідомість як філософська категорія. Джерела та витоки свідомості.
3. Структура свідомості. Свідомість та самосвідомість.
4. Свідомість та безсвідоме: К. Маркс та З. Фрейд.
5. Свідомість та мислення. Свідомість та мова.
6. Проблема ідеального та варіанти її вирішення.
7. Поняття суспільної свідомості. Структура суспільної свідомості.

Семінарське заняття 11:

1. Образи людини в історії філософської думки.
2. Проблема сутності людини.
3. Проблема антропосоціогенезу.
4. Проблема сенсу людського існування та багатоманіття способів її розв'язання.
5. Свобода і відповідальність особи.

Рекомендована література

Основна:

1. Горак Г.І. Філософія. Курс лекцій. К., 1998.
2. Зарубіжна філософія ХХ століття. К., 1993.
3. Історія філософії: Підручник / за ред. В.І. Ярошовця. К., 2002.
4. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця. К., 2005.
5. Короткий довідник з історії філософії: від витоків до середини ХІХ століття / За ред. Т.Д. Пікашової та В.Л. Чуйка. К., 1997.
6. Охріменко О.Г. Фундаментальні філософські проблеми. К., 2002.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти I-IV рівнів акредитації. К.: Каравела, 2001.
8. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2001 .
9. Рассел Б. Історія західної філософії. К., 1995.
10. Філософія : Курс лекцій. Навч. посібник для студ. вузів / Бичко І.В. та ін. К., 1993.
11. Філософія: Навч. посіб. для студ. і асп. вищ. навч. закл. / І.Ф. Надольний (ред.). К., 2001.
12. Філософія : Підруч. для студ. вузів / Г.А. Заїченко (ред.). К., 1995.
13. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
14. Філософія: Хрестоматія: навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / О.В. Комар, А.А. Кравчук, О.В. Руденко та ін. К., 2010.

15. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. К., 2004.

Додаткова:

1. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. К., 1996.
2. Історія філософії України: Підручник / За ред. М.Ф. Тарасенка. К., 1994.
3. Історія філософії України: Хрестоматія / Упорядн. М.І. Тимошик. К., 1993.
4. Київська світоглядно-гносеологічна школа другої половини ХХ століття: монографія / Л.В. Губерський, В.Г. Кремень, А.Є. Конверський, А.А. Кравчук та ін. Київ, 2019. 240 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко, А.А. Кравчук та ін. К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
6. Філософія: Хрестоматія: навчальний посібник для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / О.В. Комар, А.А. Кравчук, О.В. Руденко та ін. У 2-х т. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2020
7. Філософія Відродження на Україні / Відп. ред. М.В. Кашуба. -К,1990.
8. Шинкарук В.І. Категоріальна структура наукового світогляду // Шикарук В.І. Вибрані твори у 3-х т. К, 2003. Т.3. Ч.1. С.164-172.